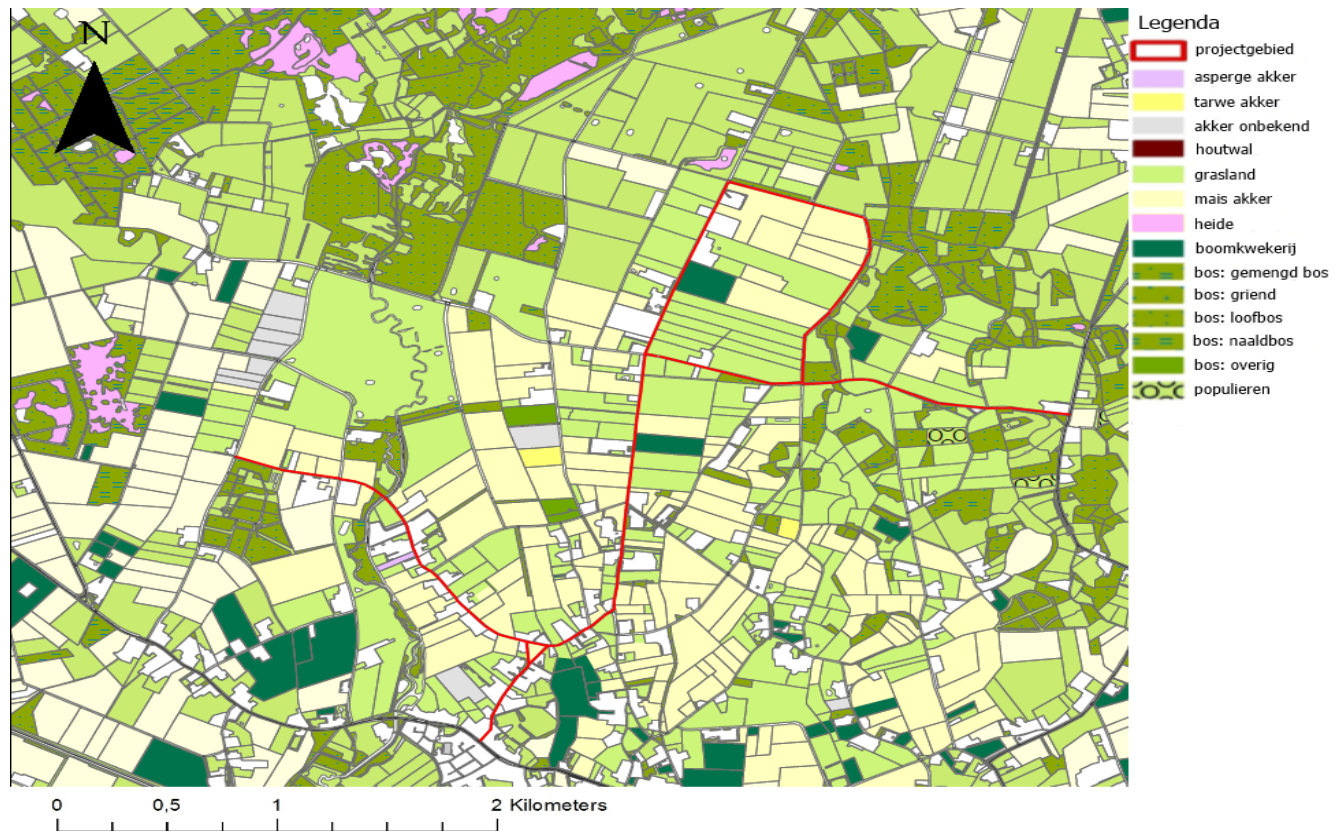




Bermen Leasen
Eric van Oijen
2016-11-17

Agenda



- 1. Even terug naar vorig jaar**
- 2. Bermen leasen:**
 - **Burgerinitiatief**
 - **Agrariër of anders**
- 3. Kennisnetwerk bijen**
- 4. Toolbox – gemeentelijk bijenplan**



Bermen

Wat zijn bermen eigenlijk:

- *Weg, water, spoor*
- *Ondergeschikt aan hoofdfunctie*
- *Verbinding*
- *Permanent*
- *Veel meters. In Noord-Brabant evenveel als natuur!*



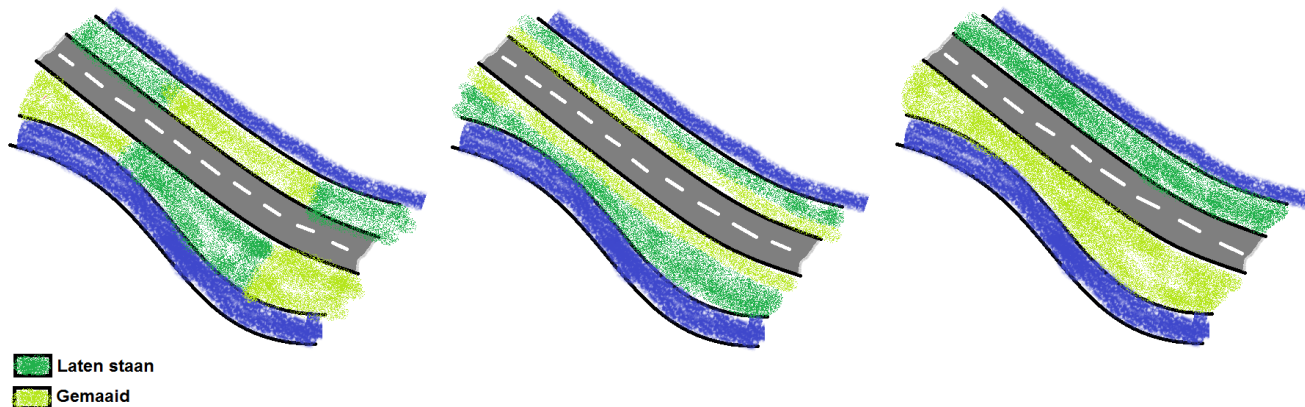
⇒ Ecologische mini structuur (EMS)

Bermbeheer



Niets nieuws onder de zon (vgl. jaren 80):

- *Bewustwording en draagvlak*
- *Van intensief klepelen naar gefaseerd maaien en afvoeren*
- *Verankering in beleid, aanbesteding en uitvoering*
- *Kennis bij alle betrokkenen*



Stellingen

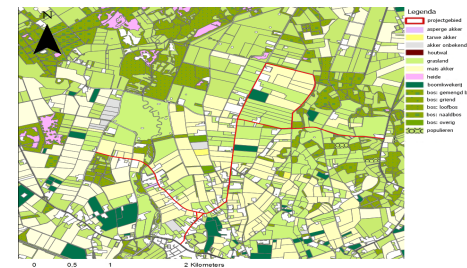
Beter een ecologisch beheerde berm dan een ingezaaide akkerrand.

Een ecologisch beheerde berm is geen gezicht.

Kosten besparen? Ga ecologisch beheren.

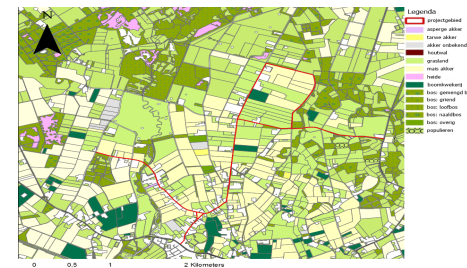
food4bees®
Stichting

- *Proeftuin van 20 km wegberm*
- *Beheer overgedragen naar Food4Bees voor 3 jaar met bijbehorende budget*
- *Omstandigheden:*
 - *Nieuw en bestaand*
 - *Agrarisch gebied en (kleine) woonkern*
- *Uitvoering door bewoners en lokale loonwerkers*
- *HAS Den Bosch studenten*
- *Zaadmengsel*
(specifiek, inheems, lage soorten)



food4bees[®]
Stichting

- *Veel dynamiek*
- *Inderdaad, burgers nemen initiatief*
- *Succes afhankelijk van locatie*
 - *Wilde bijen*
 - *Honingbijen*
- *Kosten hoger dan verwacht*
- *Actieve inzet van lokale initiatiefnemers noodzakelijk*

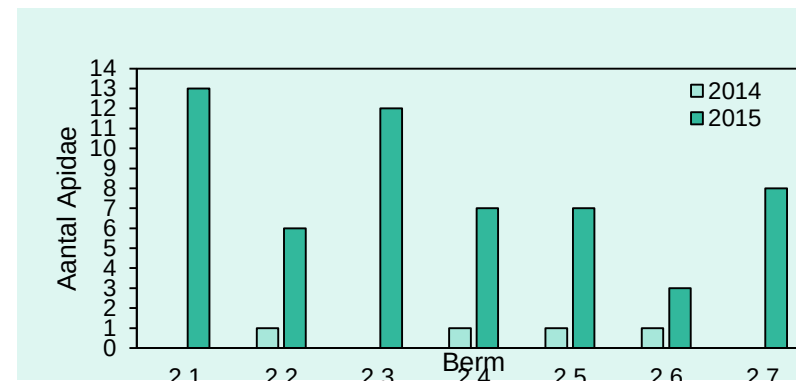


Berm leasen: burgerinitiatief



Evaluatie tot nu toe (project loopt nog):

- *Benodigde kennis breder dan enkel ecologisch beheer*
- *Andere verdeling van taken en verantwoordelijkheden noodzakelijk*
- *Kostenverhaal niet algemeen toepasbaar*
- *Toename in aantal bijen geconstateerd*



Berm leasen: burgerinitiatief



Alternatieve aanpak (Liempde):

- *Locatie zonder direct aanwonenden*
- *Geen hoofdverkeersweg, wel recreatief*
- *Aansluitend bij actieve werkgroep, ondersteunende en adviserende rol*
- *Gemeente blijft aansturend voor met name de grotere werkzaamheden*
- *Als zichtproject in 1 keer stevig aanpakken*
- *Gebruiken als onderdeel van groter netwerk*



Berm leasen: burgerinitiatief



Berm leasen: agrariër of..



Voorbeeld Oss, agrariër:

- *Nog in onderzoeksfase*
- *Bermen aangrenzend aan percelen van agrariër*
- *Gebruik maaisel als voer*
- *Wederzijds belang, maar niet perse ecologisch*
- *Agrarisch natuurbeheer?*
- *Welke doelstelling?*

Bio massa?

- *Verschraling werkt opbrengst tegen*
- *Kan kostentechnisch beetje helpen*
- *Geen te hoge verwachting*

Berm leasen: samenvatting



- *Hou verantwoordelijkheden op de plaats waar ook de bijbehorende kennis zit*
- *Beperk de locatie tot de meest geschikte*
- *Gebruik het als uithangbord in groter geheel*
- *Reken niet op kostenbesparing op dit specifieke onderdeel*
- *Als totaal netwerk veel potentieel*



Doelstelling Kennisnetwerk bijen

Effectieve verbeteracties ondersteunen met:

- **Vergaren en ontsluiten van (praktische) kennis**
- **Verbinden van een vraag met beschikbare kennis**
- **Leren van elkaars ervaringen**
- **Educatie en bewustwording**

Actiegericht:

Gemeentes, waterschappen, agrariërs, TBO's, natuurverenigingen, burgers, ...

Wat is het Kennisnetwerk bijen

- Mensen!
- Actieve organisaties
- Geografische spreiding
- Coördinatiepunt
- Informatiepunten
- Online platform
www.kennisnetwerkbijen.nl





Welkom

Kennis

Toolbox

Netwerk

Deelnemen

Nieuws

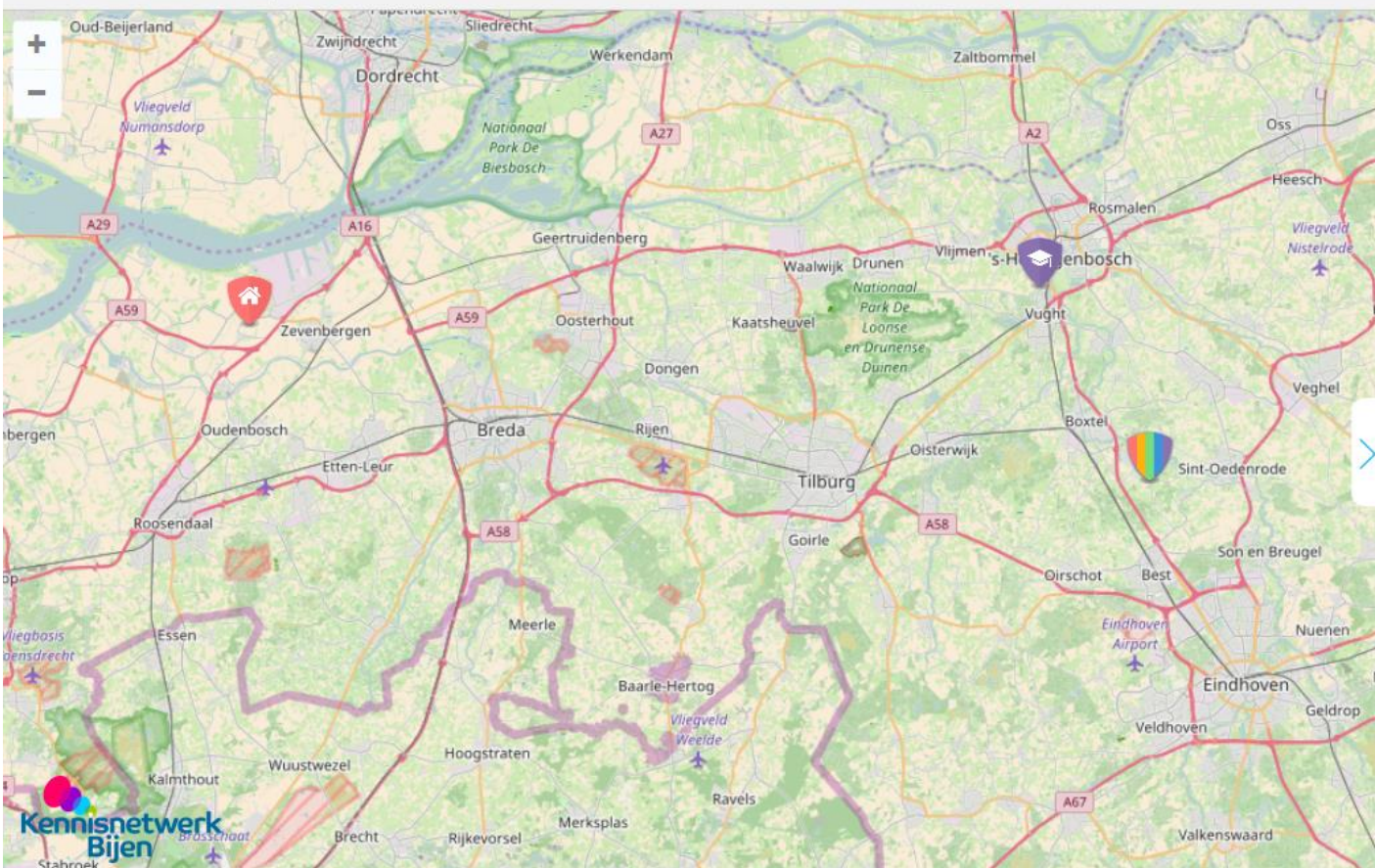
Agenda

Contact

Zoeken:

Welkom bij Kennisnetwerk Bijen...

Kennisnetwerk Bijen is een verzameling van personen, instanties, bedrijven, overheden en instellingen die kennis over (wilde) bijen hebben, willen delen en zoeken.



Inloggen



Initiatievenkaart

Welkom op de initiatievenkaart van het Kennisnetwerk Bijen! Hier kunt u initiatieven bekijken, toevoegen en bewerken die te maken hebben met het welzijn van bestuivende insecten. Bekijk wat er bij u in de buurt allemaal ondernomen wordt.

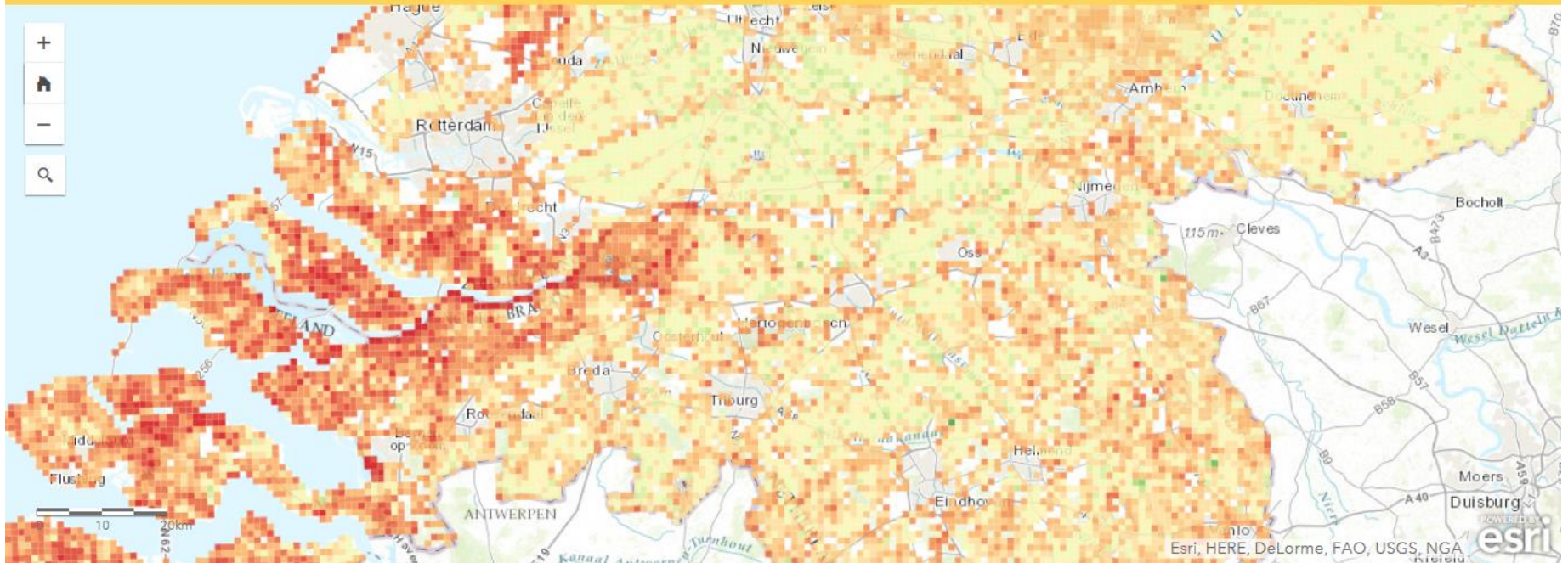
Selecteer initiatieven

Contact

Initiatief toevoegen

Food4Bees Index-kaartlaag

Deze kaart maakt het voedselaanbod voor honingbijen inzichtelijk (drachtwaarde). Gebaseerd op de Food4Bees Index, een maat om het voedselaanbod te meten. De kaartlaag is samengesteld uit de Top10NL, NB-Natuurbeheerplan en BRP-gewaspercelen.





Toolbox uitgebreid met stappenplan voor gemeentes

Op het kennisnetwerk bijen is de toolbox uitgebreid met een stappenplan speciaal voor gemeentes. Via dit stappenplan wor...



Kennisnetwerk bijen geopend

Vandaag is de website van kennisnetwerk bijen "open" gegaan. Het netwerk is gericht op de bijen en hun leefo...





TOOLBOX BIJEN

Cynthia de Jong

Mark van Oorschot

Marieke den Otter

Stef de Wit



Inleiding

Korte opdrachtbeschrijving:

- Doel van de toolbox Bijen

Hoe zijn we tot de toolbox gekomen?

- Met behulp van gemeenten
- Experts en aannemers



Sint Anthonis

meewerkend

boxtel



GB BROUWERS
GROENAANNEMERS



Producten

- **Stappenplan kansenkaart**
- Checklist
- Toolbox inrichting en beheer
- Bloeikalender
- Monitoring



Stappenplan kansenskaart

Doel van de kansenskaart

Hoe zijn we tot het stappenplan voor de kansenskaart gekomen?

Wat levert het op?

- Een overzichtelijke kaart met daarop alle mogelijke verbindingen en vlakken



Stappenplan kansenkaart

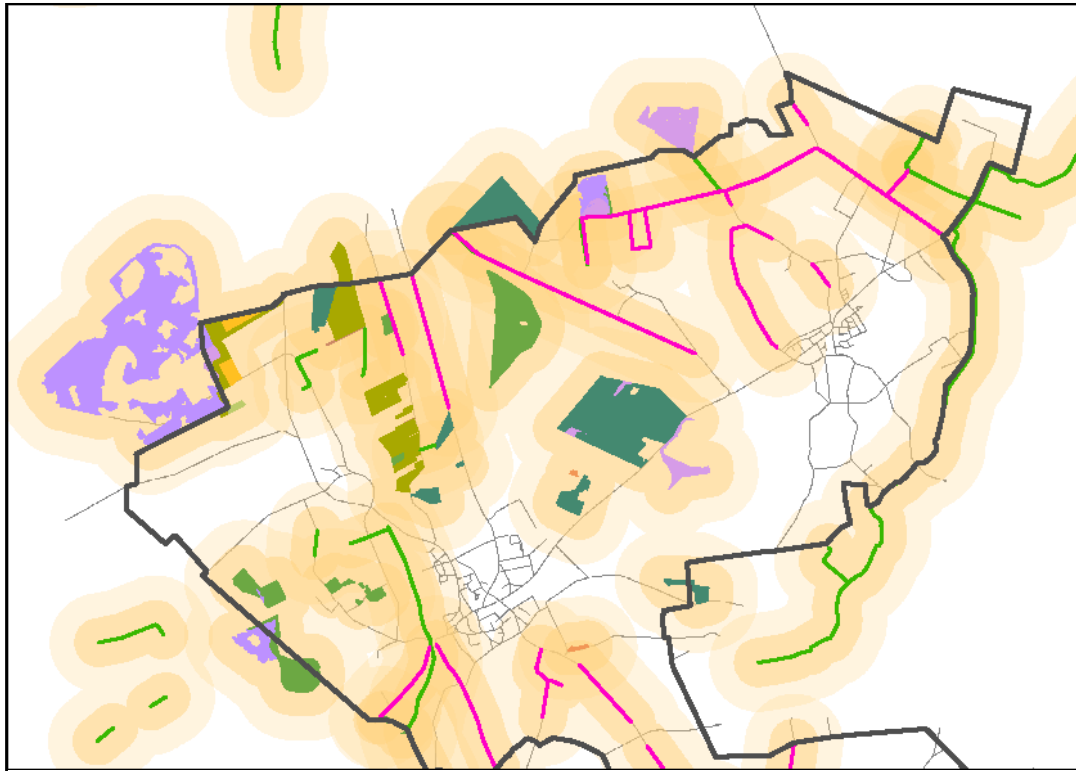


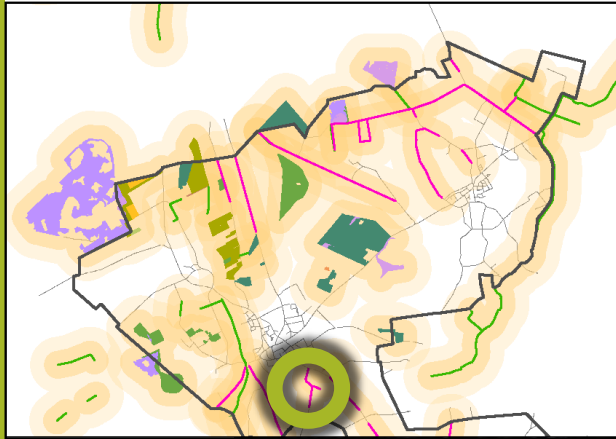
Stappenplan kansenkaart

Voer de bestaande
waardevolle natuur in

Selecteer alle lijn- en
vlakstructuren in
beheer van de
gemeente

Toets deze structuren
aan een aantal criteria
om tot de kansrijke
gebieden te komen





Producten

- Stappenplan kansenkaart
- **Checklist**
- Toolbox inrichting en beheer
- Bloeikalender
- Monitoring



Checklist

Doel van de checklist

- Beoordeel de locatie zorgvuldig
- Is het al waardevol voor wilde bijen?
- Wordt het waardevoller door aanpassing van beheer?
- Wordt het waardevoller door het opnieuw in te richten?



Producten

- Stappenplan kansenkaart
- Checklist
- **Toolbox inrichting en beheer**
- Bloeikalender
- Monitoring



Toolbox inrichting en beheer

Te gebruiken wanneer de locatie bekend is

Filteren van mogelijkheden door invullen van keuzemenu

Stap 1 abiotische factoren

Mogelijkheid tot 1 bolletje aanvinken

Bodemtype	Voedselrijkdom	Vochtgehalte	Zuurtegraad (pH)
☐ Zand	☐ Zeer hoog	☐ Droog	☐ Zuur
☐ Klei	☐ Hoog	☐ Vochtig	☐ Neutraal
☐ Veen	☐ Gemiddeld	☐ Nat	☐ Licht basisch
☐ Bewerkte bodem	☐ Laag	☐ Weet niet	☐ Weet niet
	☐ Weet niet		

Stap 2 type beplanting

Mogelijkheid tot meerdere hokjes aanvinken

☐ Zaaimengsel	☐ Vaste planten en bollen/knollen	☐ Bomen en heesters
---	---	---



Stap 3 specificeren

In welke maanden wil je bloei? □□□□□□□□□□ j f m a m j j a s o n d	In welke maanden wil je bloei? □□□□□□□□□□ j f m a m j j a s o n d	In welke maanden wil je bloei? □□□□□□□□□□ j f m a m j j a s o n d
☐ Eenjarig mengsel ☐ Meerjarig mengsel	☐ Zon ☐ Half ☐ Schaduw	☐ < 1 meter ☐ 1 - 2 meter ☐ 2 - 6 meter ☐ 6- 12 meter ☐ >12 meter
	☐ Binnen de kom ☐ Buiten de kom	☐ Standplaats in bestrating ☐ Standplaats niet in bestrating
		☐ Binnen de kom ☐ Buiten de kom

Ga door

Voorbeeld

Wilde marjolein



Stap 1 abiotische factoren

Mogelijkheid tot 1 bolletje aanvinken

Bodemtype	Voedselrijkdom	Vochtgehalte	Zuurtegraad (pH)
☒ Zand	☐ Zeer hoog	☐ Droog	☐ Zuur
☐ Klei	☐ Hoog	☐ Vochtig	☒ Neutraal
☐ Veen	☐ Gemiddeld	☐ Nat	☐ Licht basisch
☐ Bewerkte bodem	☒ Laag	☒ Weet niet	☐ Weet niet
	☐ Weet niet		

Stap 2 type beplanting

Mogelijkheid tot meerdere hokjes aanvinken

☒ Vaste planten en
bollen/knollen



Stap 3 specificeren

In welke maanden wil je bloei?

☐ ☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐
j f m a m j j a s o n d

☐ Zon
☒ Half
☐ Schaduw

☐ Binnen de kom
☒ Buiten de kom

Ga door

Beheer factsheets

- Maaien en afvoeren
- Gefaseerd maaien
- Begrazing
- (Afplaggen) en inzaaien
- Dood hout
- Open zandige plekken
- Bermen



Beheer factsheets

- Kosten
- Beheer methodes
- Bijvriendelijkheid
- Periode



Inrichting (en daaropvolgend beheer) factsheets

- Bomen
- Bosplantsoen
- Kruidenmengsels
- Bollen en knollen
- Vaste planten



Inrichting (en daaropvolgend beheer) factsheets

- Kosten
 - Beheer methodes
 - Bijvriendelijkheid
 - Periode
-
- Advies over aanplanten/ inzaaien



Producten

- Stappenplan kansenkaart
- Checklist
- Toolbox inrichting en beheer
- **Bloeikalender**
- Monitoring



Bloeikalender

[illegible]

Producten

- Stappenplan kansenkaart
- Checklist
- Toolbox inrichting en beheer
- Bloeikalender
- **Monitoring**



Monitoring

Inzicht krijgen

Hoe kan het gedaan worden:

Bijen of vegetatie

Wie kunnen hier iets in betekenen:

- Professionele adviesbureaus
- Gemeente
- Studenten
- Vrijwilligers met natuurkennis
- Imkers
- Aannemers
- Bewoners of betrokkenen met geringe kennis



**BEDANKT VOOR UW
AANDACHT**
